

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
INSTITUTUL DE ISTORIE ORALĂ

ANUARUL DE ISTORIE ORALĂ

VIII

Cluj-Napoca 2007

**UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
INSTITUTUL DE ISTORIE ORALĂ**

AIO

**ANUARUL
INSTITUTULUI DE ISTORIE ORALĂ**

VIII

**PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
CLUJ-NAPOCA
2007**

AIO

ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIE ORALĂ

COLEGIUL ȘTIINTIFIC :

Prof.univ.dr. LUCIAN BOIA (Universitatea București)
Prof. DENNIS DELETANT (Universitatea din Londra)
Prof.univ.dr. DORU RADOSAV – director (Universitatea Babeș-
Bolyai, Cluj-Napoca)
Acad. ALEXANDRU ZUB (Academia Română, Iași)

COLEGIUL DE REDACTIE :

Lect.univ.dr. MARIA ALDEA – Universitatea Aix-en-Provence
Cercet.drd. ADRIAN BODA – Institutul de Istorie Orală – UBB
Expert drd. DENISA BODEANU – Consiliul Național pentru Studierea
Arhivelor Securității
Expert drd. COSMIN BUDEANĂ – Institutul de Investigare a
Crimelor Comunismului în România
Lect.univ.dr. IONUȚ COSTEA – Facultatea de Istorie și Filosofie - UBB
Drd. SIDONIA GRAMA – Facultatea de Istorie și Filosofie - UBB
Conf.univ.dr. VALENTIN ORGA - Facultatea de Istorie și Filosofie UBB
Drd. IULIA POP – Institutul de Istorie Orală – UBB

Coordonatorii numărului: Valentin Orga, Iulia Pop

Responsabilitatea conținutului materialelor aparține autorilor

Traducerea rezumatelor & Corectură: Iulia Pop

INSTITUTUL DE ISTORIE ORALĂ – CLUJ-NAPOCA

Str.Avram Iancu nr.19

Tel./Fax: 004-0264-598391

www.iiocluj.org

e-mail: iohcluj@bcucluj.ro

Tiparul și distribuția: Editura **ARGONAUT**

Tel./Fax: 004-0264-598391; 0740-139984, 0740-454916

Coperta: arhitect Tiberiu TRENEA

© 2007 Presa Universitară Clujeană & Institutul de Istorie Orală

CUPRINS

Doru RADOSAV

Memorie și eveniment. Câteva considerații / Memory and Event. A Point of View 7

MINORITĂȚI ETNICE ȘI RELIGIOASE ÎN COMUNISM

Cosmin BUDEANCĂ

Impactul expropriierilor și naționalizărilor asupra etnicilor germani în percepția românilor / The Impact of Expropriations and Nationalization for Local Germans in the Eye of Romanians..... 43

Denisa Florentina BODEANU

„Între libertate și persecuție”. Credincioșii bapțiști din România între 1948-1989. Studiu de caz: comunitatea Cluj / “Between Freedom and Persecution”. Baptists from Romania During 1948-1989. Community of Cluj..... 81

Delia SÂNTĂMĂREAN

Imaginea creștinului pentecostal în perioada comunistă / The Image of the Christian Pentecostal During Communist Regime..... 117

BIOGRAFIE ȘI MEMORIE

Ioana COSMAN

Personalități ale culturii evreiești transilvănene. Supraviețuitori ai Holocaustului: Egon Marc Lövith / Jewish Culture Personalities in Transylvania. Survivors of Holocaust: Egon Marc Lövith..... 133

Gheorghe GORUN, Hadrian GORUN

Un parașutat în România vândută: Mircea Popovici / A Paratrooper in Betrayed Romania : Mircea Popovici 148

Ionuț COSTEA

„Lazăr de la Rusca”. Mitbiografia în comunism și postsocialism / “Lazar of Rusca”. Myth-biography in Communism and Post Socialism..... 173

VIATĂ PUBLICĂ – VIAȚĂ PRIVATĂ ÎN TRANSCRIERILE MEMORIALISTICE

Maria RADOSAV

Secvențe istorice de viață publică și privată în textele memorialistice din cărțile ebraice tipărite la Seini (sec. XIX – XX) / Public and Private Life Sequences in Hebraic Texts Printed in Seini (During XIX-XX Centuries)..... **235**

Iulia POP

Dumnezeul închisorii / Dumnezeu în închisoare: experiențe religioase în memorialistica românească de detenție / God in Prison/God of Prison: Religious Experiences in Romanian Memorialistics of Prison **249**

Sînziana PEDA

Cultură scrisă și tradiții orale în comunitățile de cehi din M-ții Almăjului / Written Culture and Oral Tradition in The Csech Communities of Almăjului Mountains..... **278**

DISCUȚII

Dinu GHERMAN

Aspecte metodologice privind investigarea fricii în România comunistă (1948-1965) / Methodological Aspects Regarding Investigation of Fear in Communist Romania (1948-1965) **309**

Paula IVAN

Locul arhivelor și al arhivistului în perioada 1951-1989 între memoria oficială și memoria colectivă: Exemplul clujean / Archives and the Status of the Archivist During 1951-1989. Between Oficial and Collective Memory: Cluj Archives **330**

Horațiu GORUN

Rex saluțifer. Imaginea Regelui Carol I în memoria colectivă din România (1866-1881) / Rex Saluțifer. The Perception of Carol I in Romanian Collective Memory (1866-1881) **356**

Cronici științifice – Recenzii – Note de lectură

- Povești de viață ale polițiștilor.** *Istoricul, sociologul și poveștile de viață, arhivele orale: uzanțe și probleme.* Colocviu organizat de Biblioteca Națională a Franței, în parteneriat cu Centrul de Cercetări Sociologice asupra Dreptului și Instituțiilor Penale și Centrul Național al Cercetării Științifice, 31 mai – 1 iunie 2007, Paris. (Melinda Hauler)**369**
- Robert Perks, Alistair Thomson,** *The Oral History Reader*, ediția a doua, Routledge, 2006, London & New York, 578 p. (Iulia Pop)**376**
- David Silverman,** *Interpretarea datelor calitative. Metode de analiză a comunicării, textului și interacțiunii*, Iași, Polirom, 2004, 352 p. (Gela Benchea)**377**
- Florence Descamps (coord.),** *Les sources orales et l'histoire: récits de vie, entretiens, témoignages oraux*, ed. Bréal, f.l., 2006, 284 p. (Melinda Hauler)**380**
- Carol Iancu,** *SHOAH în România. Evreii în timpul regimului Antonescu (1940-1944). Documente diplomatice franceze inedite, Iași, Polirom, 2001, 201 p.* (Ioana Cosman)**386**
- Daniel Bayer,** *Deportiert und repatriiert: Aufzeichnungen und Erinnerungen 1945-1947*, Munchen, Sudostdeutsches Kulturwerk, 2000, 149 p. (Septimiu Jurca)**388**
- Ion Duminică,** *Maria Drăgan (1947-1986) – cântăreață de muzică populară*, Chișinău, CEP USM, 2007, 160 p.+ foto. (Ion Xenofontov)**390**

ca fapt (act) memorabil reproduce ipostaze îndelungate ale istoriei de „operator și intensificator de putere”⁹².

Apropierea sau depărtarea memoriei față de eveniment precum și suprapunerile lor reciproce pot sugera o reorientare a scrisului istoric spre compatibilitățile sale generice cu istoria realitate – de necuprins atât în „structurile” sale, cât și în multitudinea întâmplărilor trecutului - la o „anumită” povestire despre „anumite” întâmplări trecute. Poate că ceea ce a reținut omul/oamenii *fiecărui prezent din trecut* este deocamdată singura și cea mai validă selecție din cadrul unui trecut „trăit” mai mult decât a unui trecut „istorisit”.

Memory and Event. A Point of View

The assertiveness of debating the problem of memory in the history theory and historiography nowadays generates a series of new collations regarding the relationship between the historical writing and event. On this regard it is important to realize the connections between memory and event, on what conditions memory assume the event or it is placed antithetically and the ways in which the relationship produces variants.

This study is structured in three parts: memory *as* event, memory *vs.* event, memory *and* event, taking into consideration notable events in history and the way in which collective and individual memory record them. This confrontation is debated by oral history taking into consideration also historical memory and autobiographical memory on the respect that life stories and autobiographies are major points in researching lived-and-told history.

The closeness and farness of the memory regarding event and the sensitive superpositions demand new orientations in history researches from the present reality taking into consideration what it is told about the event, what memory „catches” as important not to forget and worth to re-tell.

⁹² M. Foucault, *Să apărăm societatea*, București, Univers, 2000, p. 78 et sq.

Minorități etnice și religioase în comunism

47. Vecerzan Mărioara - s-a născut în 5 noiembrie 1951 în Șelimbăr, jud. Sibiu, naționalitatea: română, religia: ortodoxă, studii: 7 clase, agricultoare, pensionară. Interviuul a fost realizat în 30 iulie 2005 de Cosmin Budeancă în Șelimbăr și se află în A.P.C.B. Transcrierea, tehoredactarea și editarea interviului: C.Budeancă.

48. Vințan Ion - s-a născut în 17 octombrie 1926 în Berghin, jud. Alba, naționalitatea: română, religia: ortodoxă, studii: 4 clase, agricultor, pensionar. Interviuul a fost realizat în 31 iulie 2005 de Cosmin Budeancă în Berghin și se află în A.P.C.B. Transcrierea, tehoredactarea și editarea interviului: C. Budeancă.

49. Vintilă Ileana - s-a născut în 29 august 1939 în Slimnic, jud. Sibiu, naționalitatea: română, religia: ortodoxă, agricultoare. Interviuul a fost realizat în 30 iulie 2005 de Anamaria Mara în Slimnic și se află în A.P.C.B. Transcrierea, tehoredactarea și editarea interviului: C. Budeancă.

50. Vintilă Ion - s-a născut în 1935 în Slimnic, jud. Sibiu, naționalitatea: română, religia: ortodoxă (fost greco-catolic), studii: 4 clase, hornar, agricultor, pensionar. Interviuul a fost realizat în 30 iulie 2005 de Valentin Orga în Slimnic și se află în A.P.C.B. Transcrierea, tehoredactarea și editarea interviului: C. Budeancă.

51. Vulcu Maria - s-a născut în 1926 în Gârbova, jud. Alba, naționalitatea: română, religia: ortodoxă, studii: 7 clase, agricultoare, pensionară. Interviuul a fost realizat în 31 iulie 2005 de Valentin Orga în Gârbova și se află în A.P.C.B. Transcrierea, tehoredactarea și editarea interviului: C. Budeancă.

The Impact of Expropriations and Nationalization for Local Germans in the Eye of Romanians

After the war ended, local Germans became an ill-famed population, considered responsible for all the hardships during the World War Two, and the winners decided that those considered guilty had to pay. As a consequence, they adopted a series of laws having a punishing character addressed to local Germans. On this respect, they stated that lands and properties owned by local Germans who collaborated to Nazi had to be owned by the political authority, without

any compensation, and to be redistributed to the Romanian peasants. About 6-70.000 families were stripped of their land and home.

In 1948, German minority lost their business and manufacturers due to nationalization. As a consequence, a great number of local German families lived at their limits. More, the Germans were confronted with the abuse of communist authorities but they were motivated by solidarity and they resisted to all repression.

The relationships between Romanians and Germans were very hard affected by these illegal proceedings and one of the effects was a deep gap between them.

This study presents the events as they remained in the collective memory of the Romanians and also try to reveal the way in which Romanians perceived local Germans according to their new status. We took into consideration 51 interviews with participants from Hunedoara, Alba and Sibiu counties.

ocupația: muncitor. Interviu a fost realizat de Denisa Bodeanu în Turda, județul Cluj, la 13 mai 2005.

10. Pruneanu Gabriel, născut la 23 iunie 1948 în comuna Panticeu, județul Cluj, naționalitate: română, religie: baptistă; studii: Liceul industrial, Școala de construcții; ocupația: muncitor în construcții. Interviu a fost realizat de Denisa Bodeanu în Cluj-Napoca, județul Cluj, la 11 iulie 2005.

11. Rusu Ioan, născut la 27 februarie 1922 în comuna Frata, județul Cluj, naționalitate: română, religie: baptistă; studii: 7 clase; ocupația: muncitor / pensionar. Interviu a fost realizat de Denisa Bodeanu în Turda, județul Cluj, la 6 mai 2005.

12. Rusu Ioan, născut la 11 aprilie 1955 în comuna Sopor de Câmpie, județul Cluj, naționalitate română, religie baptistă; studii: liceul, Seminarul Teologic; ocupația: pastor. Interviu a fost realizat de Denisa Bodeanu în Turda, județul Cluj, la 26 aprilie 2005.

13. Rusu Nicolae, născut la 29 aprilie 1961, în Sopor de Câmpie, județul Cluj, naționalitate română, religie baptistă; studii: liceul; ocupația: funcționar. Interviu a fost realizat de Denisa Bodeanu în Turda, județul Cluj, la 10 mai 2005.

II. Mărturii scrise:

Lidia Țugulan, s-a născut la 27 decembrie 1936, în comuna Urviș de Beiuș, județul Bihor, naționalitate: română, religie: baptistă; studii: Facultatea de Litere la Universitatea „Babeș-Bolyai”; ocupația: profesoară/ pensionară. Actualmente locuiește în Ontario, Canada.

“Between Freedom and Persecution”. Baptists from Romania During 1948-1989. Community of Cluj

The instauration of the communist regime in Romania meant the beginning of a difficult period of time for the different religions in our country. Although the first Constitution of April 1948 stated that the freedom of consciousness is guaranteed for all the citizens and all religions have the right to function at their choice, in fact, these statements were not a barrier for the communist party to adopt an ambiguous attitude regarding religion and especially for New Protestants.

Although they affirmed that in Romania religion is not restricted by authorities, in fact, political leaders proposed to root out all the confessions considered to be anachronic, incompatible with the new social and political realities.

In this study we analyzed the consequences of being Protestant in the communist regime especially in Cluj County. As one can expect, the communist regime affects in a dramatic way the Baptist believers who were vituperated even when they started school. The problems they had (at school, or during the army, or at their work) varied as intensity according to the persons they cooperated with, their availabilities to accommodate to the communist doctrine and their capacity to stand against the “obscure mentality”.

Due to the intolerance specific to the communist doctrine, Baptists had to be aware and in the same time to accept the risk to be of other confession, a tolerated one but stigmatized by the communist regime.

construit ideea că toate instituțiile religioase, sociale și politice ale societății sunt determinate de modul în care oamenii își câștigă existența.

Reproșul adus, de către cei intervievați, sistemului comunist este că, în componența lui, nu există loc pentru Dumnezeu, Biblie sau standarde absolute: „La un moment dat eram atât de îndoctrinat încât, stând la frontieră cu pușca în mână, eram așa educat că dacă cineva trebuie să plece din țara asta eu trebuia să îl opresc. Am avut regrete că nu am putut să mă dezvolt la capacitatea mea intelectuală; aș fi putut realiza mult mai multe dacă aș fi crescut într-un regim democratic. Sufeream orice nedreptate, cât de mică. Nu m-am împăcat cu ideea că oamenii vroiau să Îl scoată pe Dumnezeu din viața lor și din orice instituție. Pe de altă parte, din punct de vedere spiritual, am câștigat. Un lucru bun pe care regimul comunist l-a avut a fost că te obliga să fii familist, să fii cinstit. Ceea ce au făcut comuniștii cel mai grav lucru și pentru care ei au plătit a fost faptul că ei au vrut să-L scoată pe Dumnezeu din societate.” (M.G.)

„Nu l-am privit bine pe Ceaușescu pentru că voia să fie în locul lui Dumnezeu. Eu nu i-am bătut niciodată din palme. Consider că regimul comunist a fost unul totalitar care, în aparență, s-a văzut că are față de om dar, în adevăr, avea față de fiară. Cei ce nu au zis și nu au făcut ca ei au trebuit să sufere.” (Teodor Creța)

Deși cultul pentecostal a fost recunoscut oficial prin Decretul nr. 1203/1950, regimul comunist nu a considerat această recunoaștere drept un impediment în procesul de aplicare a politicii sale antireligioase.

Biserica Pentecostală se dorea a fi o revigorare a creștinismului la origini, deși pocăința este un proces ireversibil, care produce individului ce își asumă această postură de *pocăit*, o schimbare radicală; starea de *pocăit* era privită ca o stare negativă, ca un dezavantaj. Aceasta aducea cu sine marginalizarea, desconsiderarea și persecuția, începută prin atitudinea generală a autorităților la toate nivelurile față de creștinii neoprotestanți.

The Image of the Christian Pentecostal During Communist Regime

From etymological point of view, the term *Pentecostal* is derived from the Greek *Penticoste*, naming the Whitsuntide day.

Although only in the XX-th century, Pentecostal movement extended almost all over the world, but it was not a new one. It stands for Christianity at its beginnings and is supported by moral and spiritual values. The Bible is considered the only example for faith and behavior for Pentecostals. The One and Only God is represented by Father, Sun and Holy Spirit. Only after baptizing one can belong to the Pentecostal Church. This is one of the incriminations for the communist regime: no place for God or Bible or moral virtues.

They say that Pentecostal movement arrived in Romania from the United States in 1910. An emigrant, Pavel Budeanu, from Arad County spread the Pentecostal ideas in a review edited in America. First Pentecostal church was build in Păuliș (Arad County) and it has, in September 1922, 30 believers. In Cluj County, Vasile Crisan brought the Pentecostal ideas. Although at the beginning this movement was regarded reservedly, its development will be very important, until 2002, 330.000 Christians affiliated to Pentecostal movement.

The first Pentecostal church generated concernment for authorities and also for religious officials. As a first step, in January 29, 1925 The Ministry of Cults inhibited the Pentecostal movement in Romania.

Although Pentecostal cult was officially recognized in 1950, the communist regime did not stumble at it, continuing to carry out the policy of blowing off religion from the most valuable principles of humanity. More than that, religious forms of oppression were applied: inquiries, arrests, threats, demolitions, detentions.

**Istorie
și
Biografie**

mici dimensiuni, nefiind permis să se facă o prea mare vâlvă în jurul evenimentului. Expoziția a fost găzduită într-o încăpere a sinagogii de pe strada Horea³⁵.

După 1989 a fost posibilă cercetarea problematicii Holocaustului și organizarea unor expoziții pe această temă.

În prezent se află în proiect, la cererea Comunității Evreiești din Cluj, realizarea unui Monument al Holocaustului de către pictorul și sculptorul Egon Marc Lövith³⁶.

Creația sa a cuprins mereu, după 1945, imaginea descompusă a lagărului și a morții. Opera sa nu este una plină de voieșie și optimism, însă „căderea” artistului din infinit în finitudine nu semnifică sfârșitul, ci înălțare prin artă „deasupra torentului vieții.”

„Pe unii înverșunarea împotriva propriei ființe îi poate doborî, pe mine această înverșunare m-a călit. E adevărat că m-a și uzat, dar nu până la pierderea sinelui. În problema creativității și a artei nu am avut pierderi. Am avut o creștere continuă și constantă.”³⁷

Jewish Culture Personalities in Transylvania. Survivors of Holocaust: Egon Marc Lövith

Egon Marc Lövith was a sculptor and a painter born in Cluj, in 1923. He was deported during the Second World War to the camp of

³⁵ *Ibidem*, p. 130.

³⁶ Ina Roșu, Székely Sebestyén György, *The Sign Of Egon Marc Lövith*, în „Cluj-Napoca: What, Where, When”, vol. VII, nr. 4, noiembrie 2004 – ianuarie 2005, p. 9.

³⁷ Gabriela Rostaș, *op. cit.*, p. 50.

Dachau. This space became a crucial reference point of his life that cannot be avoided.

In the camp, being ill, was separated in the “Death Barrack”, after he lost his parents and sister. He broke out at a certain point and he returned to the camp after a while to see if someone is still alive but in the meantime the camps were left but the German troops despaired by the Americans. Now he found Margot, a 20 years young woman who became his wife right there in the camp.

In 1945 they returned to Cluj and Egon Marc Lövith continued his studies and became professor at the Academy of Painting and also an artist. His pieces were exhibited in Romania, Hungary, Israel, United States, Canada, Sweden, Switzerland, and Germany beginning with 1969. His works (*Maternity, Birds, Holocaust* series etc.) did not neglect the camp experience and consequences of war; they are not optimistic or full of charm but the so-called “fall” means ascension within art.

Mărturii

1. Corlan Grigore, născut în 1928, Vlădueni Gorj; șofer; în prezent pensionar. Locuiește în Tg. Jiu (intervievat în august 2005).

2. Popovici Alexandru, născut în 1941, Vlădueni, Gorj; profesor universitar; locuiește în București.

3. Ularu Elena, născută în 1935, Vlădueni, Gorj; agricultoare, locuiește în Vlădueni.

4. Ularu Nicolae, născut în 1909, Vlădueni, Gorj; agricultor; locuiește în Vlădueni.

5. Ularu Sever, născut în 1933, Vlădueni, Gorj; muncitor, în prezent pensionar, locuiește în Vlădueni.

A Paratrooper in Betrayed Romania : Mircea Popovici

This study points out an almost unknown subject. There is an episode of the Romanian resistance against communism. We dealt with the activities of the Romanian volunteers, parachuted on the soil of the country by the Occidental secret services. This operation took place at the end of the '40's and at the beginning of the '50's of the 20 th century.

The organism that had the mission to prepare all the details of the action was the Office for Political Co-Ordination of C.I.A. O.P.C. had to recruit Romanians from Germany, Austria and Jugoslavia. The governments of the western main democratic powers, U.S.A., France and England agreed the plan of C.I.A. Most of Romanians who wanted to be parachuted were former members of the Iron Guard.

The chosen agents should contact the resistance military groups from Carpathians mountains. They had to offer them arms, munitions, funds, medicaments and food. Two of the most important volunteers were Mircea Popovici and Alexandru Tănase, parachuted in the region of North-Western Oltenia. Both of them were members of the group called *Robert*.

The study also describes their attempts and the tragic destinies. Unfortunately, everything failed because of the betrayal of other volunteer, Toma Bebi. As a result, Mircea Popovici, Alexandru Tănase and other eleven opponents of the regime parachuted in Romania were accused for the crime of high treason by the communist authorities and

condemned to death. But the activity of the Romanian volunteers parachuted on the soil of their country represents undoubtedly a genuine

aceea, povestirea implică și justificarea, Lazăr fiind considerat ca trădător, el a căutat să-i aresteze împreună cu Securitatea, le-a schingiuit familiile, în timp ce familia lui a beneficiat de recompense. Sunt etalate, astfel, temele discursului public despre comuniști.

Mărturiile partizanilor atestă, pe de altă parte, existența unei povești la nivelul comunității, care s-a cristalizat în jurul evenimentului asasinării lui Lazăr Cernescu. Povestea transferă poziția maniheistă a propagandei comuniste, dar cu sens schimbat, Lazăr și comunismul fiind cei damnați.

Caracterul polemic se păstrează și în cazul mărturiilor provenite din proximitatea eroului-martir, narațiunea fratelui și a fiicei lui Lazăr Cernescu. Paradigma în care se definește mărturia acestora post '89 se atașează atmosferei anticomuniste prin plasarea povestirii sub motivul „vremurilor care sunt peste oameni”, dar și a conservării prestigiului său și al întregii familii în cadrul comunității. Mărturia acestora vizează demontarea argumentelor dintr-o poveste nerostită, dar în permanență presupusă și care-l acuza pe Lazăr. Pe de altă parte, avem aici și o reprezentare circumscrisă valorilor familiale, Lazăr apare ca un tată și un soț iubitor.

Apelată din perspectiva evenimentului, a luptelor dintre partizani și trupele de securitate și a uciderii lui Lazăr Cernescu, biografia acestuia uzează de o serie de stereotipii asimilate uneia sau alteia dintre taberele angajate în dispută. De aceea, putem considera că avem de-a face, atât în era comunistă, cât și în perioada postsocialistă cu manipularea biografiei lui Lazăr Cernescu în sensul eroizării (eroul-martir Lazăr de la Rusca), pe de o parte, și a trădătorului/comunistului/ informatorul Securității, pe de altă parte. Manipularea biografiei a însemnat ficționalizarea acesteia prin însumarea unor mituri definitorii pe care am încercat să le surprindem în paginile de mai sus.

“Lazar of Rusca”

Myth-biography in Communism and Post Socialism

The representation of the hero-martyr by the communist ideology during '50s defines a myth-biography assimilated by official history shaped according to the political power. In fact it is a commemoration in which language becomes partner of the political power.

In post socialism, myth-biography detaches from propaganda ubiquity and stands for a series of representation of Lazar Cernescu that are associated to social points of view. Partisans, the opponents against communism, “bandits” in official discourse regarded him as a traitor, an opportunist. In this respect he is associated to the communists and Security so one can receive an upside down image. After 1989 a great part of the representations were transferred to the other part: the opponents, the “bandits” became “fighters against communism” and become heroes. Lots of festivities took place, lots of monuments were built to remember them, lots of associations of former opponents were set up. On the other hand, communists were condemned because of the past events and also for the actual lickings.

Although we identify a very strong movement against communism, paradoxically, we cannot identify communists. All of them retreated to full of prestige area: politics, economy etc.

In these conditions, for the fighters against communism in Banat Mountains, Lazar remained a tragic *event*. On the one hand, our witnesses dealt with the people justice so they were reserved at the beginning of our interviews but later they were communicative. Secondly, we have to take into consideration the age of the witnesses, most of them toward the end of their lives, when they assume a kind of a very important part in the event, or they comment the event, or they even neglect facts they didn't understand or cannot connect them to the theme. At the level of community, the assassination of Lazar germinated a real story and Lazar and communism are to be condemned. Also, the polemic character of the brother and daughter stories cannot be denied. They try to preserve the prestige of a loving and caring father and brother. Some clichés are to be also noted regarding Lazar biography either partisans or communists points of view.

To sum up, we consider we have to deal with a sort of manipulation regarding the biography of the hero-martyr vs. traitor/communist/Security informer, before and after 1989, during communism and after post socialism. This manipulation meant romancing by inventing myths we dealt with in this study.

**Viață publică – Viață privată
în transcrieri memorialistice**

Public and Private Life Sequences in Hebraic Texts Printed in Seini (During XIX-XX Centuries)

This study deals with the interpretation of memorialistic paragraphs within Hebraic books printed in Seini (Maramures County) at the printing house of Jacov Wieder, founded in 1897 and in use till 1944. In this period of time over 120 books were printed, signed by authors from Europe, Israel and United States.

At the beginning of those books private information of the owner, announcements, biographical data of the authors, genealogies, short history of the community, personal and public events, messages and quotations establish relationships between personal, local and public history. Those pages have to be regarded not only as *personal story/stories* but *History*.

Among them, genealogies, biographies, individual/ family life stories, history of Hebrew community offer information about the tensions between communism and Mosaic religion and also give details about the evolution of Jewish community. Nevertheless, these books also have a great role in connecting people of the same religion and in keeping and consolidating the Jewish tradition.

în valoare absolută, pentru că presupune o coborâre aproape inițiativă până în adâncurile cele mai străfunde ale sufletului, dar și anabatică, deoarece rezultatul este o evadare spirituală pe verticală), revolta împotriva unui Deus Absconditus, pendularea între credință și tăgadă (cu observația că necesitatea înspăimântătoare de mărturisire a actului de a te ruga nu înseamnă anularea credință – cel puțin în cazul supraviețuitorilor Infernului de la Pitești) sau nerenunțarea la valorile spirituale, fie ele catolice, ortodoxe, baptiste, penticostale sau iudaice, respectarea marilor Taine și a sărbătorilor reprezintă manifestări ale descătușării energiilor spirituale în momente de maximă criză existențială, exerciții de grație și admirație.

God in Prison/God of Prison: Religious Experiences in Romanian Memorialistics of Prison

The belief in God, together with morality, communication in and outside the cell, friendship, solidarity, hope, even fantasy, revolt or defiance represent solutions to fight against the communist system even situated inside of it.

The act of praying has different forms of manifestations: individual or collective, usual services, rogation, oration, suffrage, Sunday praying, fast praying, inside your hard or told to the others etc. In any of these categories the act of praying meant liberation, a way to go closer to divinity; so, even the darkest cell became the brightest cathedral.

In the same respect, the pray itself, remembered or learned, standard or not, act of revolting against of a Hidden and Cruel God, oscillation between belief and disbelief (for sure, disbelief does not mean annihilation of God), celebrations of great Christian or Judaic moments (Christmas, New Year's Eve, Easter Time) represent manifestations of spiritual energies in critical moments of existence, examples of grace and admiration.

Baia Nouă. Interviu a fost realizat în 27.08.2006, de către Sînziana Preda, în localitatea Eibenthal.

- **Taborschi Iana**, s-a născut în comuna Eibenthal. A lucrat ca educatoare la școala din Sf. Elena; actualmente, pensionară. Interviu a fost realizat în 3.09.2006, de către Sînziana Preda, în localitatea Sf. Elena.

- **Vențel Havlicek Ferdinand**, s-a născut în anul 1924, în comuna Plavișevița. A luptat în cea de-a doua conflagrație mondială și a fost deportat în Bărăgan. Interviu a fost realizat în 27.08.2006, de către Sînziana Preda, în localitatea Baia Nouă.

Written Culture and Oral Tradition in The Csech Communities of Almajului Mountains

Being synonym, nowadays, with conservative mentality, tradition enforces and sustains – especially in small communities – living patterns. As “a historical being, the individual tends to understand the significance of existence, its ideals and meanings, being at the same time subordinated to the conduct of ethic patterns, that are imposed by community and axiologically validated”. The frame of these models is constituted by tradition, that induces the circulation of these elements from generation to generation; „the vehicle” that assures their transmission is *the orality*, specific to restricted communities and where all connection with culture is perpetuated verbal. For fluctuating temporal periods, the process was characteristic for all types of societies, the invention and spreading of writing partially modifying its evolution.

Although – at a conceptual level – we distinguish between studying oral tradition and oral history, we took the liberty to think that life stories can be perceived like orality. With other words, we try to identify *what people remember* and what they orally communicate (to themselves) in time; surely, this is an empirical anthropology, one being interested in *how it is said, how the memory is communicated* upon what must be done (or what had already happened) in one circumstance or another: *the tale about ritual and the ritual of story telling*.

The analysis of the interviews realized in the Czech communities from the south of Banat region emphasizes the subsequent things: the oral tradition of the new founding existence is the best represented,

comparatively with other moments from the collectivities history. All the villagers had perceived those beginnings as being extremely hard, the forefathers being respected and considered as a resistance and virtue model.

The materials gathered, based on discussions with the locals, revealed not only a deep interest concerning their ethnical roots, but also the fact that some of the locals made a substantial effort in seeking books and brochures about the *pems* history, written information difficult to find because of the reduced number of existing documents concerning this community.

The proportion between the information passed down orally and the written one, concerning this enclave, proved that for the *bems* speakers of Czech language, the most important way to transmit and preserve their memory, was and still is fundamentally orally. Traditional culture that is orally passed down prevails the initiatives of down written memory. Though, the last one materializes in few written documents, still it does not minimize the complexity of the Czech culture and civilization. The universe of the Czech villages is partially revealed in what it was written inside this community and partially in traditional culture aspect passed down orally, the remaining characteristic of a society where the memory *is always renewed*.